

Yaşar Nuri Öztürk

ESRA ÖZCAN

GİRİŞ

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin tek başına iktidara geldiği 3 Kasım 2002 seçimleri diğer pek çok alanda olduğu kadar İslâm ve siyaset ilişkisine dair yeni soruları gündeme getirmesi bakımından ilginçti. AKP iktidara taşınırken 1990'ların popüler din adamı Yaşar Nuri Öztürk de CHP milletvekili olarak mecliste yerini alıyor ve İslâm-siyaset birlikteliğine ilişkin iki farklı tavır muhalif siyasî konularda şekillenerek net bir biçimde karşı karşıya geliyordu. Kamuoyunda ve medyada, belli bir dönem daha yoğunlukta olmak üzere, dinî konularda otorite kabul edilen ve laikliğin savunucusu olarak bilinen CHP'den Meclis'e giren popüler bir ilahiyat profesörünün İslâm ve siyaset ilişkisine yaklaşımı neydi? Muhalifi oldu-

ğu partinin İslâmî yaklaşımlarından hangi noktalarda farklılaşıyordu, bu farklı konumlanmanın arkasında nasıl bir İslâmî görüş yatıyordu?

Bu yazıda Yaşar Nuri Öztürk'ün siyasî düşüncesini birbiriyle ilişkili iki temel eksen üzerinde ele almaya çalışacağım. Bu eksenlerden ilki Yaşar Nuri Öztürk'ün bir ilahiyat profesörü olarak İslâm ve siyaset ilişkisini nasıl gördüğü ve günümüzün temel siyasî kavramlarını ilahiyat perspektifiyle nasıl yorumladığına odaklanıyor. İkincisi ise Öztürk'ün popüler bir din adamı olarak kendi siyasî konumlanışını ele alıyor. Yaşar Nuri Öztürk'ün siyasî yorumlarının ve tercihinin siyasal İslâm'ın Türkiye'deki yolculuğundan bağımsız olmadığı bir gerçek. Öztürk'ün konferansları ve kitaplarındaki yaklaşımlar siyasal İslâm'a karşıt bir konum izler. Bu açıdan baktığımızda Yaşar Nuri Öztürk'ün İslâm düşüncesinde halk kavramı, anayasa, demokrasi ve insan hakları gibi konular siyasal İslâm ve devlet bürokrasisi arasında yaşanan çatışmanın izlerini taşır. Sonuç olarak çoklu okumalara açık kutsal bir metin, (başka dinler ve zamanlar için de gözlenebileceği gibi) belli bir sosyal ve siyasî ortamda, söz konusu ortamın çatışma ekseninden ve yorumcunun kendi konumunun

şeydir. İnsanın iradesini bu kadar aciz bırakabilecek bir kötülük tasavvuru İslâm'ın ruhuna aykındır. İnsanın kötülükten kaçabilmesi ve mutlak iyiliğe ulaşabilmesi için her zaman ve her yer uygun imkânları mutlaka içinde barındırır. Kuşkusuz bu imkânlarla mekânsal bir değişiklik olarak "hicret" seçeneği de dahildir.

Tabii ki bu söylediğimizin normatif bir sonucu, böyle bir güce karşı hangi varoluş biçiminin kurtarıcı olabileceğinin ölçütü bulunması olabilir. Müslümanların

lıkla karşıtı olarak sunulduğu şeye yani modernliğe dahil edilebilirdi. Oysa mutlak kötülük olarak tanımlanabilecek herhangi bir şeye karşı hemen ve burada bir direniş, bir itiraz, İslâmî kelâm (teoloji) geleneği açısından her zaman mümkün olmak durumundadır. Böyle bir itirazın mümkün olmadığı şartların tanımı İslâmî bir teolojinin işleyişini kilitler ki, bu yine İslâmî açıdan kabul edilebilir bir şey değildir, zira böyle bir güç tasavvuru açık bir ifadeyle Allah'a ortak koşmak gibi bir

süzgecinden geçerek günün tartışmalı kavramlarına yeniden uyarlanmakta. Bu uyarlama çabasının siyasî yönünü nasıl anlamlandırabiliriz? Bunun için önce, İslâm-siyaset ve toplum söz konusu olduğunda açığa çıkan, çatışma yaratan temel konu ve kavramları Yaşar Nuri Öztürk'ün nasıl ele aldığına bakmak faydalı olacaktır.

TOPLUMSAL OLANI KURANİ PERSPEKTİFLE OKUMAK

Yaşar Nuri Öztürk'ün çalışmalarında belki de en dikkat çekici noktalardan biri ilahî metnin kavram ve açıklamaları yorumlanırken bu kavramların günümüz Türkiye toplumuna uyarlanmasıdır. Aslında İslâm toplumlarının modernleşme süreçlerinin başından bu yana İslâm ilahiyatçılarının önlerine çıkan en zorlu meselenin kutsal metnin günün şartlarında nasıl yeniden okunacağı problemi olduğu söylenebilir. Gösterge bilimin de bilgi dağarcığımızı kattığı verilerin ışığında baktığımızda kutsal bir metnin okunma, yorumlanma ve uyarlanma süreçlerinin çok daha karmaşık bir seyir izlediğini öne sürebiliriz. Buradan yola çıktığımızda günümüzdeki İslâmî ve Kurânî yorumların ne kadar çok katmanlı problemler

Yaşar Nuri Öztürk, "bilimsel" açıdan fundamentalist olarak tanımlanması uygun olan düşünüş ve vaazlarıyla, paradoksal görünecek biçimde, özellikle laik çevrelerde popüler olmuştur.

içerdiğini görmek mümkündür. Sosyal ve siyasî olgular ilahiyat perspektifinden nasıl okunur? Böyle bir perspektif bu olguları hangi durumlarda aydınlatır, hangilerinde bulanıklaştırır? Ya da günümüz Türkiye'sinin toplumsal ve siyasî yapısı kendi içinde olabildiğince net bir şekilde analiz edilmeden ilahî

modernlikle ilgili yaklaşımları büyük ölçüde entelektüel mülahazalar düzeyinde kaldıkça bu arayıştan da uzak olmuştur. Batı'da tekniğe yönelik asla kefareti ödenemeyecek, üzerimizden çıkamayacak Panteist-Hıristiyan bir ebedi günah tasavvurunun türevi gibi görünen eleştirilerin kurduğu karamsar tasavvurlar, İslâmî bir bilinç düzeyinde neredeyse helal-haram sınırlarının yerine ikame edilmeye yüz tutmuştur. Burada yüzleşilmesi gereken bir soru, tekniğin her düzeyindeki kulla-

nımının, tekniğin kendisinde kaçınılmaz olarak mündemiç bir itikada insanı zorunlu olarak bağlayıp bağlamadığıdır. Söz konusu teknik eleştirileri bölünmez bir bütünlük olarak tekniği tasvir ettikçe otantik bir varoluş imkânını ihtimal dışı bırakmakta başarılı olmaktadır. Oysa bu şekilde tanımlanmış bir teknik kavramının kodlamaya yüz tuttuğu eylemler ve cisimler dünyasına dair İslâm'ın daha ezeli bir kodlama pratiği olarak fıkıh bilgisine yeterince başvurulmamıştır.

HİZMETE ÖZEL

HARP AKADEMİLERİ KOMUTANLIĞI
YAYINLARINDAN

01 Ocak 2001

10 KASIM 1997
ATATÜRK'Ü ANMA TÖRENİ

"ATATÜRK VE DİN"
(Birinci Kitaba Ek)

Harp Akademileri Basım Evi
Yenilevent-İstanbul
1997

HİZMETE ÖZEL